

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN ÖĞRENCİLERİN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Mehmet KÖK*
M. Nur TUĞLUK**
Erdal BAY***

Özet

Bu çalışmanın amacı; okul öncesi eğitimin, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin gelişim özellikleri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada ilköğretim birinci sınıflarda öğrenim gören 425 öğrenci örnekleme alınmıştır. Araştırmada araştırmacılar tarafından hazırlanan ve ön uygulamaları yapılan 67 maddelik gözlem formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizleri sonucunda; psiko-sosyal, dilsel, psiko-motor ve bilişsel gelişim özellikleri bakımından, okul öncesi eğitimi almış olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha iyi durumda oldukları bulunmuştur. Ancak cinsel gelişim özellikleri açısından öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar kelimeler: Okul Öncesi eğitim, psiko-soyal gelişim, dilsel gelişim, cinsel gelişim, psiko-motor gelişim

Abstract

This study investigates on how pre-school education influences on the characteristic of children's development in the first year primary education. It was used the observation forms and sample consist of 425 primary school children in the study. Having collected the data it was used SPSS for analysing. This results of this research indicated that the students who have the primary education seem to be beter than others in according

* Yard. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi. İlköğretim Böl. Okul Öncesi, A.B.D. Bşk

** Arş Gör., Atatürk Üniversitesi. İlköğretim Böl. Okul Öncesi A.B.D.

*** Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Bölümü. Eğitim Prog. Öğr. A.B.D.

with the psycho-social, cognitive, psycho-motor and language developments in the first year of their primary education. However it was found that there is no meaningful difference in between the primary school students who took the preschool education and the students who did not take.

Key words: *Preschool education, cognitive development, psycho-social development*

Okul Öncesi Eğitimin Öğrencilerin Gelişim Özellikleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Giriş:

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden, temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; bedensel, psiko-motor, sosyo-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen kişiliğin bir bütün olarak şekillendiği, gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir (Oktay;1985).

Literatürde okul öncesi dönemin çocuğun kişiliğinin en fazla şekillendiği kritik dönem olarak tanımlanmaktadır. Çocuk tüm gelişimlerine ilişkin temel bilgi beceri, tutum ve alışkanlıkları ailede kazanmaktadır. Bu açıdan aile, çocuğun bakımı, gelişimi ve eğitiminden sorumlu başlıca kurum olma özelliği taşımaktadır. Aileden sonra, okul öncesi eğitim kurumları çocuğu toplumsal yaşama, geleceğe ve temel eğitime hazırlamada aileyi destekleyen kurumlar olarak sistem içinde yerlerini almaktadır (Kandır, 2001;Yavuzer***).

Okul öncesi dönem olarak kabul edilen 0-6 yaş çocuklarına olumlu yada olumsuz anlamda verilenlerin, onları yetişkinlik yıllarında da etkileyeceği dikkate alındığında, bu dönemde verilen eğitimin gelecekteki toplum sağlığı açısından da ne kadar etkili olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Okul öncesi eğitim dönemi çocuğun tüm gelişimlerine yardım ve gelişimlerini hızlandırma bakımından kritik bir dönemdir. Bu nedenle çocuğun, okul öncesi eğitim yıllarında zengin çevre uyarıcılarıyla

desteklenmesi, onun tüm gelişimlerine yardım edecek öğrenme ortamlarının oluşturulması gerekmektedir. Çocuğun okul öncesi eğitim yıllarında kazandığı yaşantıların niteliği, onun ilerideki başarılarının belirleyicisi olduğu gibi, tüm kişilik gelişimini de önemli ölçüde etkilemektedir (Genç & Senemoğlu, 2004)

Çocuğun psiko-sosyal, bilişsel, psiko-motor, dilsel ve cinsel gelişimlerini sağlamada okul öncesi eğitim kurumlarının önemli katkısı özellikle çocuk ilköğretimin başladığı zaman kendisini belirgin bir şekilde göstermektedir(Yavuzer,2002). Araştırmalar, okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören çocukların bu eğitimi görmeyenlere kıyasla ilköğretimde daha uyumlu ve girişken, sosyal etkinliklerde daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır (Yıldız ve Diğerleri, 2003; Temiz,2002; Bülükbaşı, 2002; Atılgan, 2001; Çimen,2000; Başal, 2000; Bulut, 1995; Yaşar, 1994; Arı ve diğerleri, 1994; Gürsel, 1987).

Bu çalışmada; değişik boyutlarda araştırılan okul öncesi eğitimin bireylerin gelecekteki yaşamlarına olan etkisi, gelişim özellikleri açısından ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Amaç:

Bu araştırmanın amacı; çocukların gelişim özelliklerinin, okulöncesi eğitim alma durumuna göre bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

Okul öncesine devam eden ve etmeyen ilköğretim birinci sınıf öğrencileri arasında;

- 1- Psiko-sosyal gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?
- 2- Bilişsel gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?
- 3- Psiko-motor gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?
- 4- Dilsel gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?
- 5- Cinsel gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?
- 6- Ve genel olarak gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?

Yöntem:

Evren ve Örneklem:

Araştırmanın evrenini Erzurum il merkezinde ilköğretim okullarında öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu okullardan bünyesinde ana sınıfı bulunan okullarda öğrenim gören 425 birinci sınıf öğrencisi örneklem kapsamına alınmıştır. Örnekleme alınan bu öğrencilerden 198'i okul öncesi eğitim alan, 227'si ise okul öncesi eğitim almayan öğrencilerdir.

Veri toplama aracı:

Araştırmada araştırmacılar tarafından hazırlanan, çocukların gelişim özellikleri ile ilgili 67 maddelik gözlem formu kullanılmıştır. Yapılan ön uygulamalar sonucunda ölçme aracının güvenirlik katsayısı (Cronbach Alpha) 0,96 bulunmuştur. Ölçme aracı, psiko-sosyal, bilişsel, dilsel, cinsel ve psiko-motor gelişim olarak beş boyuttan oluşmaktadır. Gözlem formunda puanlar belirlenirken 3'lü dereceleme kullanılmıştır. Örnek, "öğrenci arkadaşlarıyla selamlaşır mı? (3) evet; (2) bazen; (1) hayır". Gözlem formunda alınan puanlar arttıkça öğrencilerin gelişim özellikleri olumluya gitmektedir. Psiko-sosyal gelişim ile ilgili 29 madde yer almaktadır ve bu boyutta öğrencilerin puanları en düşük 29- en yüksek 87 puan aralığında, yer almaktadır. Bilişsel gelişim 16 maddeden oluşmakta ve puanlar 16-48 puan aralığında yer almaktadır. Psiko-motor gelişim 10 maddeden oluşmakta ve puanlar 10-30 puan aralığında yer almaktadır. Dilsel gelişim 8 maddeden oluşmakta ve puanlar 8-24 puan aralığında, cinsel gelişim 4 maddeden oluşmakta ve alınan puanlar 4-12 puan aralığında yer almaktadır. Hazırlanan gözlem formu, birinci dönemin başında, ortasında ve sonunda olmak üzere, sınıf öğretmenleri tarafından, ilköğretim birinci sınıf öğrencileri için ayrı ayrı doldurulmuştur.

Verilerin analizi

Veriler analiz edilmeden önce, birinci dönemin başında, ortalarında ve sonlarına doğru her bir öğrenci için ayrı ayrı cevaplanan gözlem

formlarından öğrencilerin ortalama puanları bulunmuş ve bu puanlar bilgisayarda SPSS paket programına girilmiştir. Elde edilen bu verilerin analizinde “t” testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum:

Bu bölümde okul öncesi eğitim alma durumunun öğrencilerin gelişim özellikleri üzerinde etkisinin olup olmadığı sorusuyla ilgili elde edilen bulgu ve yorumlar alt problemler doğrultusunda yer almaktadır.

1- Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında psiko-sosyal gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?

Öğrenciler arasında psiko-sosyal gelişim özellikleri açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin elde edilen bulgular aşağıda Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Psiko-Sosyal Gelişim Özelliklerine İlişkin Bulgular

	X	sk	t
Okulöncesi eğitimi alan ¹	75,20	9,65	3,63 *
Okulöncesi eğitim almayan ²	71,45	11,32	

n¹= 198 n²= 227

p< 0,005 anlamlı

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerle almayan öğrenciler arasında psiko-sosyal gelişim özellikleri açısından bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak “t” testi uygulanmış ve gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu bulgulara göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin diğer öğrencilere göre, psiko-motor gelişim özellikleri açısından daha iyi bir durumda oldukları söylenebilir.

2- Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında bilişsel gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?

İlköğretim birinci sınıf öğrencileri arasında, okul öncesi eğitimin bilişsel gelişime etkisine ilişkin olarak “t” testi uygulanmış ve elde edilen bulgular aşağıda Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Özelliklerine İlişkin Bulgular

	X	sk	t
Okulöncesi eğitimi alan¹	42,93	6,10	3,71*
Okulöncesi eğitim almayan	40,44	7,50	

n¹= 198 n²= 227

p< 0,005 anlamlı

Tablo 2'deki bulgular incelendiğinde okul öncesi eğitim alan öğrencilerin daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Bu puanlar arasındaki farklılık yapılan "t" analizi sonucunda da anlamlı bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak okul öncesi eğitimin çocuğun bilişsel gelişimi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

3- Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında psiko-motor gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?

Öğrenciler arasında psiko-motor gelişim özellikleri açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Psiko-Motor Gelişim Özelliklerine İlişkin Bulgular

	X	sk	t
Okulöncesi eğitimi alan¹	26,98	3,96	3,331*
Okulöncesi eğitim almayan²	25,55	4,79	

n¹= 198 n²= 227

p< 0,005 anlamlı

Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında psiko-motor gelişim özellikleri açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin olarak "t" testi analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin psiko-motor gelişim özellikleri açısından daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Bu bulgulara göre okul öncesi eğitimin

öğrencilerin psiko-motor gelişim özellikleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

4- Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında dilsel gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?

Öğrenciler arasında dilsel gelişim özellikleri açısından bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Dilsel Gelişim Özelliklerine İlişkin Bulgular

	X	sk	t
Okulöncesi eğitimi alan ¹	21,00	3,50	2,70*
Okulöncesi eğitim almayan ²	19,96	4,29	

n¹= 198 n²= 227 p < 0,005 anlamlı

Tablo 4'teki bulgular incelendiğinde okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin dilsel gelişim özellikleri ile ilgili olarak da daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Yapılan "t" testi sonucunda da bu puanlar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Bu bulgulara dayalı olarak okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin dilsel gelişim özellikleri bakımından daha iyi durumda oldukları söylenebilir.

5-Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında cinsel gelişim özellikleri açısından bir farklılık var mıdır?

İlköğretim birinci sınıf öğrencileri arasında cinsel gelişim özellikleri açısından bir farklılık olup olmadığına yönelik olarak yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Cinsel Gelişim Özelliklerine İlişkin Bulgular

	X	sk	t
Okulöncesi eğitimi alan ¹	10,37	2,14	0,599
Okulöncesi eğitim almayan ²	10,24	2,35	

n¹= 198 n²= 227 p > 0,005 anlamsız

Tablodaki veriler incelendiğinde; öğrenciler arasında cinsel gelişim özellikleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgulara dayalı olarak okul öncesi eğitimin çocukların gelişim özellikleri üzerinde pek fazla bir etkide bulunmadığı görülmektedir.

6- Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında, gelişim özellikleri açısından genel olarak bir farklılık var mıdır?

Elde edilen veriler alt problemler doğrultusunda analiz edildikten sonra öğrencilerin genel olarak toplam puanları üzerinden de analizler yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin genel olarak gelişim özelliklerine ilişkin bulgular

	X	sk	t
Okulöncesi eğitimi alan ¹	176,50	20,28	3,83*
Okulöncesi eğitim almayan ²	167,67	26,37	

$n^1= 198$ $n^2= 227$

$p < 0,005$ anlamlı

Tüm gelişim özellikleri ile ilgili puanların toplam olarak ele alınıp analiz edilmesiyle elde edilen bulgular incelendiğinde, okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerle almayan öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara okul öncesi eğitim alan öğrencilerin genel gelişim özellikleri açısından da daha iyi bir durumda oldukları söylenebilir.

Sonuç:

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; okul öncesi eğitim alan öğrencilerle, almayan öğrenciler arasında; psiko-sosyal, bilişsel, dilsel, psiko-motor gelişim özellikleri açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu bulgulara göre, bireyi geleceğe hazırlamada önemli bir fonksiyona sahip olan okul öncesi eğitimin bu boyutlarda bu görevini yerine

getirdiği söylenebilir. Bununla beraber öğrenciler arasında cinsel gelişim özellikleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonucun elde edilmesinde gözlem formunda bu boyutla ilgili madde sayısının az olması ve çocuğun cinsel gelişiminde törel etkilerin etkili olmuş olmasının etkili olmuş olabileceği söylenebilir.

Sonuç olarak, kişiliğin temelini atıldığı kritik bir dönem olarak adlandırılan okul öncesi yıllarda verilen eğitimin, tüm eğitim kademelerini, hatta tüm yaşamı etkilediği düşünüldüğünde bu dönemde verilen eğitimin önemi bir kat daha artmaktadır

Kaynakça

- Atılğan, G.(2001). Okul Öncesi eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim I. Kademe I. Devre Öğrencilerinin Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üni., **Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Konya.
- Arı, M. ve Diğerleri. (1994). “4-6 yaş Anaokuluna Giden ve Gitmeyen Çocukların Kavram Gelişimlerinin Karşılaştırılması”. **10-YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırma Semineri**. Ankara.
- Başal, H. A (2000). “İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sınıf İçi Etkinlik Düzeylerine Okul Öncesi Eğitim, Sosyo- Ekonomik Düzey ve Cinsiyetin Etkileri”. **IX eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmaları**. Erzurum.
- Bulut, B. (1995). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Bulunan Ailelerin Okul Öncesi Eğitime Bakışı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **D. E. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü**. İzmir.
- Bülükbaşı, Z. (2002). Okul Öncesi eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen Çocukların Gelişim Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). **İnönü Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Malatya.

- Çimen, S. (2000). Ankara'da Üniversite Anaokullarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarında Psiko-sosyal Gelişimlerin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üni., **Fen Bilimleri Enstitüsü**.
- Genç, Şengül & Senemoğlu, Nuray; **İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı** Modül12 OKULÖNCESİ EĞİTİM++ 20 Haziran 2004 tarihinde <http://iogm.meb.gov.tr> sitesinden alınmıştır.
- Gürsel, O. (1987). "Okul Öncesi Eğitimi Kurumlarının Üst sınıflardaki Öğrenme Sürecine Etkisi". Türkiye okul Öncesi Eğitimi Geliştirme Derneğince Düzenlenen **Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim Araştırmaları Toplantısı'nda sunulan bildiri (teksir). Ankara.**
- Kandır, A.(2001). "Çocuk Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yeri ve Önemi". **Milli Eğitim Dergisi**. Sayı: 151.
- Oktay, Ayla (1985). "Okul öncesi eğitim Kurumlarının Sorunları ve Öneriler". **Ya-pa Okul öncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri 23**. İstanbul: Ya-pa yayın Pazarlama23: 107-114
- Temiz, Gülay. (2002). Okul Öncesi Eğitimin Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üni. **Sosyal Bilimler Enstitüsü**.. İzmir.
- Yavuzer, HALUK(2002). **Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğunuzun İlk 6 Yılı**. 15. Basım. Remzi Kitabevi. İstanbul. s: 211.
- Yıldız ve Diğerleri. (2003). "Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan 7-8 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Potansiyelin Değerlendirilmesi". **Eğitim Araştırmaları Dergisi**. Anı yay., Yıl.4 Sayı:13.Ankara.